

Terugblik op een jaar als prof. Vorig jaar rond deze tijd startte Ellen Decaestecker als kersverse prof biologie op de Campus Kortrijk. Ellen blikt terug op een jaar als docent en onderzoeker...
[Meer lezen](#)

Op reis met Thys! Voelt u de Afrika-microob weer kriebelen of moet u nog besmet worden? Wat dacht u van een reis naar Mali onder leiding van Prof. Em. Dr. Ir. Dirk F. Thys van den Audenaerde?
[Meer lezen](#)

Fotoreportages van de PDL-uitstappen naar Doel en de Hoge Venen. Bekijk de foto's van de bezoeken aan Doel en Lillo Fort (mei) en de recente wandeling in de Hoge Venen (september)
[Fotoreportage Doel](#) / [Fotoreportage Hoge Venen](#)

Aankondiging: PDL-Symposium op zaterdag 29 november 2008. Ofte, nog meer op reis met Thys, want dit jaar staat ons symposium in het kader van 30 jaar Afrikareizen met Prof. Thys en hoe die voor verschillende personen een inspiratiebron zijn geweest naar hun verdere carrière toe. [Agenda](#)

Het eerste jaar als prof...

Het eerste jaar als prof... Om mijn situatie een beetje te kaderen, vermeld ik volledigheidshalve dat ik vorig academiejaar als deeltijds docent ben aangesteld op de Campus Kortrijk, waar ik de vakken "Diversiteit van dieren", "Dierkundige biologie" en een stuk "Ecologie" doceer. Ik ben evenwel nog altijd deeltijds als postdoc verbonden aan het labo van Aquatische Ecologie en Evolutionaire Biologie te Leuven.

Ik moet toegeven, het was toch even wennen. Als postdoc hield ik me vooral met onderzoek bezig, waardoor ik niet helemaal besepte wat lesgeven als docent inhield. Concreet betekent lesgeven dat ik wekelijks een aantal deadlines heb, waar ik me best aan hou, want studenten eisen (gelukkig maar!) wekelijks een grondig voorbereide les. Aan de Campus Kortrijk geef ik les aan relatief kleine groepen studenten, maar de studenten zijn wel assertief en stellen veel vragen. Dit maakt het lesgeven natuurlijk wel boeiend, want de studenten zijn sterk gemotiveerd. Het is bij momenten wel doorbijten, maar ik ben wel heel blij dat ik deze kans gekregen heb. Het lesgeven zorgt ervoor dat je opnieuw in een ruimer biologisch kader ondergedompeld wordt en je je eigen onderzoek vanuit een ruimere invalshoek benadert. Ook het contact met de studenten en de collega's is een aangename verrijking. Bij deze wil ik toch ook wel van de gelegenheid gebruik maken om alle collega's te danken die mij bij deze start geholpen hebben. Dank aan Luc Brendonck, Veerle Darras, Bert De Groef, Luc De Meester, Ollivier Honnay, Koenraad Muylaert, Peter Verleyen en Robby Stoks om mij hun cursus ter beschikking te stellen en/of bij te staan in de vakken waarvoor ik verantwoordelijk was. Als eindtoets, zowel voor de student als mezelf, volgde het examineren. Hiervoor was ik bij het eerste examen toch behoorlijk zenuwachtig, tot ik realiseerde dat de studenten wel nog een stuk zenuwachtiger waren dan mij...

Maar prof zijn betekent niet alleen lesgeven en examineren, er is nog steeds het grote luik onderzoek. Concreet betekent dit (i) zelf nog steeds onderzoek uitvoeren; (ii) projecten aanvragen om een onderzoeksgroep uit te bouwen en (iii) mensen uit de onderzoeksgroep in hun onderzoek opvolgen. Wie mijn artikel in [Science@Leuven](#) eerder dit jaar heeft gelezen, herinnert zich wellicht dat mijn onderzoek zich toespitst op de co-evolutie tussen gastheren en parasieten, meer specifiek deze tussen de watervlo en haar parasieten. In een recente studie konden we een langetermijnreconstructie maken van deze co-evolutie op basis van ruststadiabanken van zowel de watervlo, *Daphnia magna*, als de parasiet uit het sediment van een ondiepe vijver in de Abdij van 't Park in Heverlee. "Teletijdsgewijs" konden we dus teruggaan in de tijd, gezien de gelaagde sedimenten van deze vijver zowel *Daphnia*-rusteieren als sporen van de bacteriële parasiet bevatten, die beide gedurende vele jaren in een slapende toestand verbleven en op die manier een archief vormen van evolutionaire veranderingen uit het verleden. Door de *Daphnia*-rusteieren opnieuw tot leven te wekken en door bacteriële sporen te activeren uit verschillende sedimentlagen die overeenkomen met verschillende tijdstippen, was het mogelijk om te testen hoe organismen evolueren in relatie tot elkaar. Onze resultaten toonden dat door de wederzijdse evolutionaire aanpassingen, de antagonistische partners ter plaatse bleven relatief ten opzichte van elkaar in termen van absolute fitness, en dat dus "Red Queen"-dynamieken deze interactie karakteriseren. Deze "Red Queen"-dynamieken zijn een belangrijk concept in wijdverspreide biologische fenomenen en helpt te illustreren waarom seksuele reproductie zo belangrijk is: door genetisch gevarieerde nakomelingen te produceren kan een gastheer, een meestal relatief traag evoluerend organisme, zich verdedigen tegen de zich snel aanpassende parasieten.

De watervlo *Daphnia magna*. (Uit: Are We Underestimating Species Extinction Risk? PLoS Biology Vol. 3/7/2005, e253)

In het kader van dit onderzoek heb ik tijdens deze zomer drie maanden met mijn gezin in Edinburgh verbleven om in de

onderzoeksgroep van Tom Little mij verder te verdiepen in de genetische architectuur van deze *Daphnia* - parasiet dynamieken. Het doel hiervan is om beter inzicht te krijgen in de genen die betrokken zijn in de interactie en hoe de expressie en de allelfrequenties hiervan wijzigen doorheen de tijd. Na een jaar van lesgeven en projectaanvragen was het toch wel een aangename ervaring om weer eens voltijds in het labo te kunnen doorbrengen en mij volledig te kunnen concentreren op mijn onderzoek. Ook op technisch vlak, heb ik op die manier enorm veel bijgeleerd. Daarenboven is Edinburgh een prachtige stad en Schotland een prachtig land natuurlijk. Die natuur, die vooral relatief snel bereikbaar is, ga ik in ons kleine landje toch wel missen.

Ellen en haar jonge spruiten in Schotland.

Maar vanaf oktober wordt het weer een combinatie van onderwijs en onderzoek op de Campus Kortrijk en in Leuven. Ik kijk er alvast opnieuw naar uit. Als opwarming hiervoor gaf ik vorige week een lezing tijdens de opening van het academiejaar voor alle studenten van de Campus Kortrijk. In oktober staat mij nog een grotere uitdaging te wachten, namelijk een presentatie voor de kinderuniversiteit. Campus Kortrijk die in het verleden misschien sterker was in onderwijs trekt nu ook meer en meer de kaart van onderzoek, wat, naar mijn inziens, een goede zaak is. Hiertoe ben ik samen met Koenraad Muylaert de Onderzoeksploeg Aquatische Biologie opgestart. Hier onderzoeken we de evolutionaire ecologie van aquatische organismen en richten ons enerzijds op fundamenteel en toegepast onderzoek rond micro-algen en anderzijds op de evolutionaire ecologie van gastheer-symbiont interacties, meer specifiek ook op deze van cyanobacteriën en hun cyanofagen. Dit naast mijn postdoc werk rond *Daphnia*-parasiet co-evolutie in de onderzoeksgroep van Luc De Meester.

Ellen Decaestecker

Op reis met Thys!

Mali - West-Afrikaanse natuur en cultuur in savanne, sahel en woestijn.

Initiatie-kampeerreis reis voor biologen, biologie-belangstellenden, en Afrika-liefhebbers o.l.v. Prof. Em. D. Thys van den Audenaerde

Mali kent twee grote biologische zones. In het zuiden is er savannevegetatie met noordelijk ervan een brede band sahel, terwijl verder noordwaarts het grootste deel van 's lands oppervlakte uit alleen maar woestijn bestaat. Het zuidelijk deel wordt van zuid-west naar noord-oost (van savanne tot woestijn) doorkruist door de belangrijke Niger-rivier, de ware levensader van dit sahelland, die er met vele rivierarmen een grote binnendelta vormt. Ter hoogte van Timboektoe-Gao in het oosten, buigt de Nigerrivier terug naar het zuiden om veel verder in Nigeria in de oceaan uit te komen. Als biotopen zijn er dus de savanne, de sahel, de binnendelta van de Niger-Bani, en de woestijn. Maar er zijn ook enkele bijzondere biotopen zoals de rotsformaties bij de Dogon. Wegens de grote bevolkingsdichtheid en het droge klimaat, zijn er geen bijzondere wildparken. Het kleine Baoulé-park in het Westen herbergt wel enkele antilopensoorten, maar deze zijn er zeldzaam en schuw. Planten en vogels langsheen en in de Niger daarentegen vormen voor biologen een boeiend schouwspel, terwijl in de rivieren tal van bijzondere vissoorten voorkomen, en er in de binnendelta nog nijlpaarden leven. Aan al deze biotopen zal voldoende aandacht besteed worden. In Zuid-Mali regent het (normaliter) van half mei tot half oktober, en dan is het er warm en vochtig. Van november tot eind maart is het droog, vrij warm overdag maar fris bij nacht. Nadien wordt het warmer, vooral 's nachts, tot de eerste regens komen. Er is echter nogal wat verschil tussen opeenvolgende jaren.

Op cultureel gebied is Mali een moslimland, maar zeer tolerant, en waar de traditionele culturen en stammen in belangrijke mate hun oude tradities behouden hebben. De Senoefo, de Bambara of Bamana, de Bozo, de Bobo, de Dogon, de Songhai en de Toeareg vormen er de belangrijkste stammen. Landbouw, veeteelt, en langsheen de stroom ook visserij, vormen de voornaamste activiteiten van de bevolking. Maar er zijn ook vele artisanale kunstuitingen, vooral in weefkunst, kledij en houtsnijkunst. Zowel de traditionele als de moderne muziek uit Mali zijn wereldberoemd. De huizenbouw heeft overal zijn traditionele kenmerken van lemen hutten met platte daken behouden. De oude hoofdstad Ségou, gelegen aan de Niger is bekend voor de traditionele architectuur met de lemen huizen met platte daken, maar ook voor de soedanese bouwstijl die het koloniale Frankrijk er ontwikkelde. De Dogon-woningen tegen de rotsklippen, de Toeareg-tentenkampen in de woestijn, en vooral de lemen moskees van Djenné, San en Mopti, vormen toeristische hoogtepunten. Mopti als visserijcentrum voor de Niger is een merkwaardige lemen stad aan de stroom. Dit geldt natuurlijk ook voor het legendarische Timboektoe op de rand van de woestijn. Er wordt gepoogd al deze steden, dorpen, streken en rivieren te bezoeken. Een reis doorheen dit land is dus zowel voor biologen als niet-biologen zeer interessant.

Het voorziene **reisschema** is als volgt (eventueel te wijzigen indien onvoorziene omstandigheden):

- **dag 1:** aankomst te Bamako, hoofdstad, en overbrenging naar hotelletje (meerderen per kamer)
- **dag 2:** bezoek aan hoofdstad Bamako: het volkenkundig museum, de markten, het artisanale centrum, en de omgeving met savannewoud
- **dag 3:** inkopen te Bamako en vertrek (met bus) voor de tocht in het binnenland; stop in verscheidene dorpen (Bobo, Bamana); rit tot Ségou met kort bezoek en inkopen; verder tot aan Bani-rivier waar camping op zandbanken nabij dorp
- **dag 4:** rit naar Mopti, met stop te San waar bezoek aan lemen moskee, en aan meerdere Bambara- en Bobodorpen; camping in binnenkoer van lokaal hotel
- **dag 5:** stadswandeling doorheen Mopti; namiddag vrij in Mopti of tocht op Niger met prauwen naar dorpen van vissers en pottenbakkers
- **dag 6:** vertrek per pinasse (grote motorprauw) op de Niger naar Debo-meer in binnedelta; observatie van watervogels en nijlpaarden; bezoek aan en camping in vissersdorpen
- **dag 7:** per pinasse terug over Niger tot Konna waar camping; ofwel verdere reis per 4x4 wegens onverharde wegen en zand tot Douentza waar begin van zuivere sahel en rotsformaties; camping te Douentza
- **dag 8:** doorheen sahel naar Timboektoe; namiddag wandeling doorheen Timboektoe met bezoek aan historische gebouwen en moskees; nadien tocht doorheen de stuifduinen; nacht in woestijn in Toearegkamp of omgeving.
- **dag 9:** terug naar Timboektoe en verder tot Douentza; indien mogelijk tot naar Bandiagara in het Dogongebied; camping
- **dag 10:** excursie naar dorp Songho in het Dogongebied met bezoek aan de bekende rotsklip versierd met rotstekeningen en waar de Dogonjongens besneden worden; verder excursie langsheen de rotsklippen naar de Dogondorpen
- **dag 11:** idem; indien mogelijk bijwonen van Dogon-dansen
- **dag 12:** vanaf nu terug met bus; rit over Djenné met bezoek aan de beroemde lemen moskee; verder tot Segou; camping
- **dag 13:** bezoek aan Ségou en oude dorpen in omgeving; prauwentocht op de Niger naar dorpen van vissers en pottenbakkers
- **dag 14:** voormiddag rit naar Bamako; namiddag vrij te Bamako; avond vertrek naar luchthaven, en naar België
- **dag 15:** 's morgens aankomst te Brussel.

Mogelijke reisdata in 2009: Paasverlof. Vertrek: vrijdagavond 3 april of zaterdag 4 april (afhankelijk van beste en goedkoopste vliegtuigverbinding); terug: zondag 19 april (voormiddag). Indien slechts 14 dagen mogelijk zijn, zal dag 11 in het Dogongebied moeten wegvallen.

Reistype: groepsreis met camping en zelf koken (afwisselende kookploegen) om kosten te drukken. Minimaal aantal deelnemers: 30, maximum 40.

Schatting onkosten: globaal 1800 € pp, alles inbegrepen, behalve persoonlijke dranken en andere privé-uitgaven. Opmerkingen:

- Deze schatting is gebaseerd op 1000 € voor de vliegtuigreis en ruwweg 800 € voor alle kosten in Mali.
- Indien er overschot is wordt dit bij het einde van de reis gelijk verdeeld en terugbetaald. Gezien het type van deze reis (vrijwillige deelname aan groepsreis, geen reisagentschap) is er geen reisverzekering, maar moet ieder dit persoonlijk regelen.

Inschrijving:

- Naamopgave bij prof. **Dirk Thys van den Audenaerde** en daarbij zo vlug mogelijk storting van **voorschot (15 november 2008 ten laatste)**
- Storting voorschot 200 € op rekening 434-5112502-24; **verder bedrag 1600 € te storten vóór 31 januari 2009.**
Opmerkingen :
 - Van dit bedrag is 50 € waarschijnlijk niet terugbetaalbaar bij latere annulatie.
 - Wegens het bankroet van Sabena e.a. is er nu weinig concurrentie op de luchtlijnen naar West- Afrika. Met de hoge brandstofprijzen worden de tickets dus dubbel zo duur en moeilijk te reserveren zonder voorafbetaling van een belangrijk voorschot. Men vraagt meestal een voorschot van 50 € niet terugbetaalbaar. Bovendien kunnen prijzen verhogen naarmate vliegtuigen volgeboekt raken. Bij betaling na 15 november kan de globale prijs dus 50 of 100 € duurder worden.

Info: toelichting wellicht op **maandagavond 27 oktober 2008**; meer info bij [Maarten Vanhove](#)